І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 71. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 14-го КВІТНЯ (APRIL) 1962 ЦЕНТІВ 12 CENTS No. 71. VOL. LXVIII.

УРЯД ПОЧАВ СЛІДСТВО В СПРАВІ ЗБІЛЬШЕННЯ ЦІНИ НА СТАЛЬ

ПРЕДСТАВНИК СТАЛЕВАРЕНЬ БЛАВ ОБОРОНЯЄ СТАНОВИЩЕ СТАЛЕВОЇ ПРОМИСЛОВОСТИ

Вашингтон. — Головний прокуратор Роберт Ф. Кеннеді повідомив 12-го квітня, що він наказав перевести слідство в справі підвищення ціни на сталь деякими корпораціями. Слідство мають вести в Ню Йорку, де є головний заряд Сталевої Корпорації ЗДА, яка перша збільшила ціну на сталь. Це слідство ведеться на основі протитрестового закону Шермана. Крім того у Вашингтоні вирішили повести кілька інших акцій проти тих сталеварень, що вже збільшили ціну на сталь. Досі є їх вже сім. В Білому Домі цілий день 12-го квітня відбувалися наради представників різних аґенцій, які зацікавлені цією справою. Того самого 12-го квітня голова Ради Директорів Сталевої Корпарації ЗДА Роджер М. Блав на окремій пресовій конференції в Ню Йорку відчитав довшу заяву, в якій обороняв становище ним репрезентованої корпорації, твердячи, що збільшення цін на сталь на $6 від тонни лежить в інтересі економіки ЗДА, бо втримає продукцію сталі на високому рівні і заохотить продуцентів до більших інвестицій в нові машини, які вможливлять американським сталеварням успішно конкурувати з закордонними фірмами. Він твердив, що окремі компанії мають право встановляти ціну на сталь. Але кілька годин після заяви М. Блава департамент справедливости повідомив про те, що наказав зайняти документи Сталевої Компанії ЗДА на те, щоб міг вирішити, чи дійсно ця компанія мусіла підвищити ціну на сталь. Одночасно нюйоркська біржа зареаґувала на сталеву аферу поважною знижкою акцій. 870 родів акцій продавано із знижкою і тільки 209 родів виявляли звишку. Інвеститори заявляли, що, на їх думку, уряд почне кампанію проти бизнесів у зв'язку з цінами на сталь. У Вашинґтоні чути ще голоси про те, що сталеварні відкличуть збільшення ціни на сталь, і тоді була б вирішена ця криза, що заіснувала між урядом і сталеварнями та взагалі промислом. В урядових колах є надія на те, що деякі сталеварні не будуть збільшувати цін. Тоді уряд міг би давати свої замовлення тим сталеварням, які не збільшили цін. Аґенти Федерального Бюра Інвестиґацій вночі будили тих журналістів, які подали були вістку про те, що Сталева Корпорація Бетлегем заявилася проти більших цін на сталь. Але ця вістка виявилася неправдивою, бо ця Корпорація також збільшує ціну. Представник Сталевої Корпорації ЗДА Блав обороняв своє становище таким способом: 1) Збільшення цін на сталь на $6 від тонни (тепер тонна мала б коштувати $176) не спричинить інфляції, і тому уряд не має причини вмішуватися до промисловости; 2) Прибутки сталеварень в цьому році є менші в порівнянні з попередніми роками; 3) Збільшення цін на сталь збільшить оборонні видатки тільки на $20 мільйонів, а не на один більйон, як про це говорив Президент на пресовій конференції 11-го квітня; 4) Він признав, що коли інші корпорації не збільшать цін, то важко буде тим фірмам, які це зробили. В урядових колах сподіваються, що Сталева Компанія Інґленд не буде збільшувати цін, бо її президентом є Джозеф Л. Блок, який втримує приязні відносини з урядом Кеннеді і є членом Президентового Комітету в справі праці і керівництва підприємств. Блок є тепер в Японії, і стараються знайти з ним телефонічний зв'язок. Демократичні члени Конґресу підтримують уряд проти сталеварень, але інші республіканці обороняють власників сталеварень, але деякі республіканці закликають сталеварні відкликати заяву про зібльшення цін на сталь.

Шах Ірану запевнює Конгрес і націю ЗДА, що Іран не піддасться комунізмові

Вашинґтон. — У своїй промові, виголошеній на спільній сесії Сенату і Палати Репрезентантів ЗДА, іранський шах Мохаммед Різа Паглеві закликав З'єдинені Держави Америки продовжувати дотеперішню підтримку для його країни й інших держав вільного світу, запевнюючи водночас, що в ніякому випадку не скапітулює перед комунізмом. Висловлюючи конечність продовжування американської допомоги, іранський шах признавав, що це є великий тягар для ЗДА і заявляв, що він розуміє наявні у ЗДА тенденції до зредукування цієї уже довготривалої підтримки, але водночас із цим стверджував, що завдання ЗДА в цьому напрямку ще не завершені, бо не скінчилася ще загроза для свободи Ірану й інших країн. Тривалими оплесками зустрів Конгрес заяву іранського шаха, що Іран не на те вдержував цілих 2,500 років свою свободу, щоб тепер зректися її і піддаватися комунізмові. Перед своїм виступом у Конґресі шах Мохаммед Різа Паглеві конферував більше як дві години з президентом Кеннеді в Білому Домі, обговорюючи з ним усі актуальні для взаємин між обидвома країнами справи. В той час королева Фараг була гостею Президентової дружини й оглядала Білий Дім і довкільний сад та знайомилася з Президентовими дітьми.

Король Ірану Мохаммед Різа Паглеві (перший зліва) відповідає на вітання журналістів. Поруч короля президент Кеннеді, Президентова дружина і дружина Шаха — королева Фараг.

ЗДА Й БРИТАНІЯ НЕ ВІРЯТЬ В ДОБРУ ВОЛЮ МОСКВИ

ВІДКИНУЛИ НОВУ ПРОПОЗИЦІЮ СССР У ЖЕНЕВІ ЩОДО БЕЗКОНТРОЛЬНОГО МОРАТОРІЮМУ НА ЯДРОВІ ДЕТОНАЦІЇ

Женева. — Валеріян Зорін зголосив в минулий четвер 12 ц. м. на 17-членній Женевській конференції роззброєння пропозицію, щоб три атомові великодержави зобов'язались не переводити ніяких ядрових експериментів, поки триватиме ця теперішня конференція. Водночас він оскаржив Америку, що вона, приготовляючи на другу половину цього місяця нову серію атомосферичних ядрових детонацій — значно пошкодить справі загального роззброєння, бо утруднить дальші наради конференції. Ці демагогічні арґументи знайшли прихильний відгук в усіх вісьмох невтральних членів конференції. Представники Швеції, Індії, Бірми, Етіопії, Об'єднаної Арабської Республіки, Мехіка, Бразилії і Ніґерії, ба навіть член НАТО Канада підтримували думку, що на час тривання теперішніх переговорів про загальне роззброєння і припинення ядрових експериментів не повинні відбуватись ніякі ядрові детонації. Проте однаково представник ЗДА Артур Дін, як і Британії Джозеф Ґодбер з місця відкинули совєтську пропозицію, заявивши, що вони не мають довір'я до доброї волі Совєтів і не можуть приймати за добру монету совєтської заяви, яка не підлягатиме ніякій міжнародній контролі. Представники ЗДА й Британії пригадали, що Совєти самовільно зламали подібний неконтрольований мораторіюм осінню минулого року, потайки приготовляючись довший час до довгої серії ядрових детонацій ще під час тривання Женевських переговорів. Подібного ризика — казали вони — ЗДА й Британія не можуть взяти на себе ще раз. Тому вони можуть погодитись на мораторіюм тільки тоді, коли воно підлягатиме міжнародній контролі. Невтральні країни не входили в суть цієї справи, себто віроломности Совєтів і браку можливости будувати будь-які міжнародні умови з ними виключно на „слові" СССР, тільки настоювали на конечності, щоб не відбувались ядрові експерименти. Американсько-британські керівні кола переконані, що Совєти самі приготовляються до нової серії ядрових експериментів і вони насправді не хочуть ані договору про заборону таких експериментів, ані мораторіюму, а їхній внесок — це тільки демагогічний маневр для викликання прихильних собі настроїв в невтральних країнах.

Кол. прем'єр Франції Бідо приєднався до Тайної Військової Організації

Париж. — Колишній французький прем'єр і кількакратний міністер закордонних справ, один із найближчих співробітників ген. де Голя з часу їхньої спільної боротьби проти Німеччини, Жорж Бідо, виїхав тиждень тому з Франції і, мабуть, із Швайцарії проголосив, що він присднується до підпільно-революційного руху, зверненого проти теперішнього режиму президента де Голя та в обороні „французького Альжиру". Ж. Бідо заявив, що він очолив новостворену „Національну Раду спротиву", таку саму, яка існувала — під його проводом — за часів німецької окупації у Франції. Бідо у пристрасних словах натаврував недільний всенародний референдум у Франції, що заявився за політикою де Голя, та заявив, що тільки горстка відважних і чесних французів потрібна для того, щоб „спасти" Францію. Французька преса негайно натаврувала ту заяву Бідо, ствердивши, що не може бути ніякого порівняння між рухом спротиву французів проти німецької окупації та проти власного уряду і народу. Водночас лідер Тайної Військової Організації, заочно на смерть засуджений ген. Рауль Салян, надіслав військовому трибуналові у Парижі, що судить генерала Едмонда Жуго, листа, в якому він бере на себе відповідальність за всі діла того генерала, що нібм слухав тільки його наказів, як головного команданта названої тайної терористичної організації. Тим часом в Альжирі продовжуються акти терору і вбивства. Терористи висадили в повітря два поверхи контрольної вежі на летовищі в місті Альжирі та вбили дальших 9 мусульман. Вони вбили теж французького майора за кількадесять кроків від його дому, після чого вбивник втік автом, що ждало на нього.

Американські пробні атомові експльозії в повітрі відновляться 1-го травня

Вашинґтон. — З добре поінформованого джерела повідомляють, що перші пробні американські експльозії в повітрі на Пацифіку відбудуться 30-го квітня або 1-го травня. Таким чином Нікіта Хрущов має ще майже три тижні часу на те, щоб погодитися на контролю атомової зброї, і тоді ЗДА не випробовували б своєї нової атомової зброї, між якою має бути і протиракетна зброя, яку можна випробовувати тільки в повітрі. В урядових колах майже немає надії на те, щоб СССР погодився на міжнародну контролю атомової зброї. Державний секретар Дін Раск є переконаний в тому, що СССР приготовляє свої власні атомові проби без огляду на те, чи ЗДА відбудуть свої пробні експльозії в повітрі, чи ні. Лондон тримається останньої волосинки надії на те, що Москва таки в останній хвилині змінить своє становище і погодиться на міжнародну контролю атомової зброї. Американські пробні вибухи в повітрі відбудуться на Пацифіку в районі британського острова Різдва.

В ТОРОНТІ ВІДБУЛАСЯ IX. КРАЙОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ЛІҐИ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

Торонто. — В днях 7 і 8 квітня 1962 р. відбулася в Торонті, в „Домі Просвіти" девʼята Крайова Конференція Ліґи Визволення України (ЛВУ). В Конференції взяли участь 90 умандатованих представників, які заступали 53 відділи ЛВУ і ОЖ ЛВУ та диспонували разом 123 голосами; численні гості, представники організацій, преси тощо. Конференція вислухала 9 звітів з діяльности Головної Управи ЛВУ і праці організації за минулі два роки (1960-61) та доповідей — В. Солонинка: „Ситуація в Україні" — аналіза під кутом вимог і потреб визвольної боротьби"; М. Сосновський: „Перспективи нашої визвольної боротьби в актуальній міжнародній ситуації"; Ів. Вараниця: „Українська еміґрація в світі"; В. Кліш: „Українці в Канаді й українська визвольна справа"; Ів. Іванчук: „Московський колоніялізм — найпекучіша міжнародна проблема нашого часу". Окремим словом п-і Н. Вараниці було відмічено 10-річчя існування і праці Об'єднання Жінок ЛВУ.

В суботу, 7-го квітня, вечером, в Кристалевій залі Кінг Едвард Шератон Готелю відбувся бенкет, в якому взяло участь 500 осіб — делеґатів і запрошених гостей, в тім зокрема представники федерального і провінційного урядів та українських організацій і інституцій. Бенкет відкрив промовою голова ГУ ЛВУ д-р Р. Малащук, дальшою програмою бенкету керував адв. С. Фроляк. Молитву перед вечерою проказів о. кан. Каменецький. Головним промовцем був федеральний міністер — ген. солісітор В. Дж. Бровн. Темою його промови, як і всіх інших промовців, — була проблема московського колоніялізму і імперіялізму. Після дискусії над звітами й уділення абсолюторії уступаючим керівним органам Крайова Конференція, в другому дні своїх нарад, вибрала нові керівні органи ЛВУ на наступні три роки (1962-64) у такому складі: Головна Управа: голова — д-р Роман Малащук; заступники голови — мґр. В. Кліш, проф. О. Кушнір (Монтреаль), мґр. І. Іванчук (Вінніпеґ), В Саґаш (Ріджайна), д-р В. Гирак (Едмонтон), В. Лобай (Ванкувер; члени Гол. Упр. П. Башук, інж. В. Безхлібних, Ів. Бойко, Ів. Вараниця, п-і І. Кривинюк, В. Макар, О. Матла, В. Солонинка. и-і М. Солонинка, мґр. М. Сосновський, мґр. Я. Спольський, д-р Б. Стебельський. Гол. Контр. Комісія: інж. М. Кравців — голова, інж. Ів. Куниця, інж. Ю. Сумик; заступники: І. Гоянюк, М. Масевич, Б. Кульчицький. Гол. Гром. Суд: професор М. Андрухів (голова). В. Давидяк, С. Мединський; заступники: Є. Гадуняк, С. Савицький. Нарадами Конференції проводила Президія в складі: мґр. В. Кліш — голова; проф. О. Кушнір і п-і С. Саґаш — заступники, М. Скурчанський і М. Тарнавський — секретарі.

Америка будуватиме електрівню в комунізуючій провінції Індії

Ню Делі. — З'єдинені Держави погодились фінансувати частинно державними, частинно приватними капіталами, разом на суму $52.000, водну електрівню в провінції Кералі, яка була одинокою індійською провінцією, де в 1957 комуністи дістали у виборах більшість і склали провінційний уряд. В два роки пізніше центральний уряд Індії ліквідував комуністичне правління, бо комуністичні реформи завели провінцію над беріг господарської руїни та громадянської війни. В недавніх виборах комуністи дістали в Кералі теж більшість відсоток голосів, як Конґресова партія, і добули шістьох послів між 18 послами з провінції до центрального парляменту. Нова електрівня причиниться у великій мірі до збільшення тамошнього промислу і тим вплине на зменшення безробіття, що було головним атутом в руках комуністів. Американський амбасадор в Індії Джон Кеннет Гельбрат поїхав до столиці провінції Кералі Трівандруму, де особисто подав до відома про ту американську фінансову й технічну допомогу.

Усунули міністра МВС Української ССР

Москва. — Видаваний російською мовою щоденник „Правда Украины" подав повідомлення про усунення Алексея І. Бровкіна із становища міністра внутрішніх справ Української ССР. Пост керівника поліції в Україні займав Бровкін майже сім років, починаючи з 1956 р. На його місце призначено тепер якогось Івана Головченка. Причин звільнення Бровкіна не подано.

Жорж Помпіду має стати новим французьким прем'єром

Париж. — Французький прем'єр Мішель Дебре має зректись в найближчу суботу і новим прем'єром має стати близький приятель і дорадник президента Шарля де Ґоля, банкир Жорж Помпіду. Дебре погодився відійти, щоб дати можливість президентові де Ґолеві в цілій повноті використати перемогу, яку той осягнув в останньому народному референдумі в справі Альжиру. Коли т. зв. Конституційна Рада прийме до відома і затвердить висліди того референдуму, то де Ґоль матиме леґальну підставу приймати всі такі заходи, що їх вважатиме за доцільне задля реалізування французько-мусульманського порозуміння щодо Альжиру. Задля надання тим заходам більшої поваги і задля кращого замаркування назверх зміни внутрішньої ситуації, рішено перевести зміну уряду без розв'язання парляменту та розписування нових виборів. Де Ґоль буцім-то схилявся до переведення нових виборів, що їх сподівався виграти тепер, після отримання сильної моральної бази від всенародного референдуму в справі Альжиру, але його переконали, що й теперішній парлямент не є перешкодою для ведення такої політики, яку хоче де Ґоль. Уряд Жоржа Помпіду матиме за завдання перевести передусім низку поважних соціяльних реформ, які притуплять ліву опозицію.

Джіласа обвинувачують в порушенні умов його передчасного звільнення

Београд. — Урядово повідомлено, що Мілована Джіласа, колишнього юґославського віце-президента і приятеля Тіта, потім його противника і автора голосної антикомуністичної книжки „Нова кляса" арештовано в минулому тижні тому, що він порушив умови, під якими передчасно, 15 місяців тому, звільнено його з в'язниці. У двох судових процесах засудили були Джіласа на 10 років в'язниці, але по 5-ох роках звільнили його. Тепер, виходить, він мав би відсидіти ще дальших 5 років. Хоч офіційно нічого не сказано про зв'язок між отим його черговим арештуванням та заповідженою його новою книжкою „Мої розмови зі Сталіним", що мала появитися в Ню Йорку, проте загально вважають, що саме це було головною причиною його арештування. Дипломатичні кола у Београді твердять, що Хрущов особисто написав в цій справі листа до Тіта, протестуючи проти виявляння таких неприємних для Совєтського Союзу таємниць з періоду панування Сталіна.

Економіка вільного світу втроє сильніша від економіки СССР

Вашингтон. — В Крайовому Пресовому Клюбі промовляв президент Европейського Спільного Ринку Вальтер Гальштайн, який твердив, що економічна могутність вільного світу є на три рази більша від економіки СССР. Самі европейські країни перевищують під економічним оглядом СССР, а коли б країни Спільного Ринку об'єдналися під господарським оглядом із ЗДА, тоді вони легко зможуть „виграти економічну битву" у змаганні із СССР. „Тільки за допомогою сили, а не тоді, коли будемо слабі, ми зможемо збалянсувати терор та перемінити його в правдивий тривкий мир", — казав Гальштайн, який прибув до ЗДА щоб обговорити з президентом Кеннеді та з відповідними урядовцями статус Спільного Ринку, його майбутнє та відношення до інших країн. Гальштайн підкреслив, що Велика Британія вирішила стати членом Европейської Економічної Спільноти, і це свідчить про успіх Европейського Спільного Ринку. Англія нерадо об'єднується під економічним оглядом, і коли вона це робить, то це свідчить про те, що економічна єдність вільного світу — це конечність нинішнього дня.

В Брюсселі відбувся 15-ий З'їзд Спілки Української Молоді

Брюссель, Бельгія. — Дня 8-го квітня 1962-го року відбувся тут 15-ий Крайовий З'їзд СУМ, на який прибули делеґати від восьми Осередків. Поміж делеґатами були також молоді члени СУМ, які щойно закінчили юнацтво. В Бельгії начисляється тепер 118 членів СУМ та 175 членів Юнацтва. До більших досягнень Крайової Управи в минулому році треба зарахувати відбутий вишкільний курс для виховників в травні минулого року, в якому взяло участь понад 60 учасників, сумівський табір, зложення іспитів та приречення на таборі, висилку групи юнацтва на табір (Аахен), а відтак на вихову зустріч (Кельн) в Німеччині. По Осередках юнацтво працює по роях, а також займається мистецькою самодіяльністю. Найкращих успіхів добився балетний гурток із Звартберґу, який по кілька разів у місяць виступав на бельгійських концертах і святах. Впродовж року зробив він 50 таких виступів. Нову Управу СУМ перевибрано з малими змінами: О. Коваль — голова; І. Деґев'янка — заступник; Г. Ощипко — секретар; І. Левицький — референт Юного Сум; М. Когут — скарбник; Г. Панчук — культурно-освітній референт; Б. Дибайло — спортовий референт; В. Дерев'янка — референт хореографії; В. Закальницький — член КУ. До Контрольної Комісії увійшли: о. д-р В. Попович — голова, А. Чепак, М. Дуда — члени. Товариський Суд: о. д-р Б. Курилас — голова, М. Хома, І. Галабурда — члени. На голову Виховної Ради обрано о. д-ра Б. Куриласа.

Українське студенство Ню Йорку влаштовує великий мистецький вечір

Ню Йорк. — Українська Студентська Громада Ню Йорку влаштовує в суботу дня 14 квітня о год. 7.30 веч. в залі Вашинґтон Ірвінґ Гай Скул великий мистецький вечір. У програмі вечора: веснянки і гаґілки у виконанні мішаного хору „Думка", виступ смичкової оркестри УМІ під проводом дир. В. Цісика, рецитація п-ні Лідії Крушельницької, сатиричний монолог ред. І. Керницького (відчитає студентка Зоя Салик), сольоспів баритона Осипа Стецури при фортепіяновому супроводі Романа Стецури і сопранове сольо Наталії Гр. Петряник. Гонорарі і ввесь чистий дохід з вечора призначені на Фонд Катедри Українознавства.

В АМЕРИЦІ

● **Сенат** затвердив номінацію на суддю Найвищого Суду ЗДА Байрона Р. Вайта, який вже від найближчого понеділка зможе працювати в тому суді та вирішувати важливі проблеми, бо досі Найвищий Суд мав тільки 8 суддів, і деколи не було більшости, бо судді були поділені у відношенні 4:4. Консервативний сенатор-демократ із Джорджії Ричард В. Рассел домагався, щоб Президент на найближчого суддю найменував якогось консерватиста, бо коло „50 мільйонів консерватистів у ЗДА повинні мати свого репрезентанта в Найвищому Суді".

● **Провідники** зорганізованого робітництва і в Ню Йорку і в столиці не знають, як поставитися до страйку вчителів у Ню Йорку і мовчать про цю справу. Після страйку в 1960 році представники робітничих організацій обіцяли батькам, що вчителі не будуть другий раз страйкувати. Тепер страйк повторився, і вичувається, що робітничі провідники не були вдоволені з цього приводу.

● **У Вашингтоні** жінки пікетують Білий Дім протестуючи цим способом проти відновлення атомових пробних експльозій в повітрі. Між ними є жінка мільйонера Сайруса Ітона, приятеля Нікіти Хрущова, яка як спаралізована їздить на возику. Ці жінки були і в Женеві, але там не звертала на них уваги совєтська делеґація, хоч СССР перший відновив пробні атомові вибухи минулого року.

● **Муринська родина** з Ню-арку Вілліяма Кларка, донька якого вже рік перебуває в Москві, де ходить до школи як стипендистка Нікіти Хрущова, вирішила зректися американського громадянства та виїхати до СССР. Вілліям Кларк хоче виїхати до „комуністичного раю" разом із жінкою та 5-ма синами.

● **Директор** Крайового Неврологічного Інституту д-р Ричард Месленд твердить, що жінки матері, які курять цигарки, народжують малих і дуже часто нездорових дітей. Він прийшов до цього висновку після того, як перестудіював 7,500 немовлят.

У СВІТІ

● **Ізраїльський уряд** плянує збудувати на Галилейському озері „плаваюче село", на сполучених великих поромах з клюбами й, може, постійними мешканцями. Речник уряду не згадав, чи та плаваюча ізраїльська оселя була б озброєна, але нема сумніву, що це була б насправді рухома фортеця. Ізраїль хоче таким чином закріпити свою „приявність" на Галилейському озері, що його заперечують йому арабські сусіди.

● **У Східній Німеччині** вибухла зараза дезинтерії, яка має вже багато смертних випадків. Міністерство здоров'я і внутрішніх справ видали низку протизаходів. Брак достатніх і добрих харчів і брак багатьох ліків є головними причинами недуги.

● **Об'єднані Нації** за ввесь час свого існування не вспілі скласти дефініцію, що таке „аґресія". Спеціяльна комісія ОН для цієї справи безуспішно нараджувалась в минулих роках. В 1959 році вона рішила відкласти наради до 1962 р. В минулому тижні зійшлась і — після безплідних кількагодинних дебат — рішила знову розійтись — на найближчих три роки.

● **У Варшаві** засуджено американського поляка, бизнесмена Вільяма Бретта, на кару дол. 5.000 за нелеґальні валютові трансакції. Бретта арештовано в готелі 9 лютого й він пересидів 20 днів у в'язниці без контакту зі світом, поки внаслідку інтервенцій американської амбасади випущено його на волю за кавцією дол. 4.000. Бретт признався до закинених йому вчинків, але боронився незнанням польських валютових законів. Він заявив, що не буде апелювати й заплатить кару.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00: six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA." P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Оправдане обурення

Заява президента Кеннеді на його пресовій конференції минулої середи 11-го ц. м. у справі підвищення цін на сталь компанією „Юнайтед Стейтс Стіл" є подією без прецеденту: бо трудно пригадати, щоб голова демократичної держави будь-коли таврував — так гостро, різко і привселюдно — керівників будь-якого великого приватного підприємства за їхній матеріяльний еґоїзм. У часі, — заявив Президент, — коли наші резервісти залишають свої родини і йдуть до війська, коли наші вояки гинуть у В'єтнамі, коли робітники виявляють поміркованість у своїх вимогах і коли всі громадяни мусять щось жертвувати для добра країни, „американський нарід і я сам, заледве чи погодиться з ситуацією, в якій мала горстка керівників сталевої компанії, що їх користування приватною владою і зиском перевищує їхнє розуміння громадської відповідальности, можуть виявляти таку яскраву зневагу до інтересів 185-ох мільйонів американців".

Президент кількакратно затаврував „безжалісне леґковаження публічного добра". Вказавши на дуже обмежені можливості уряду в демократичних країнах із системою вільної торгівлі на базі вільної конкуренції — впливати на реґулювання цін, він водночас вказав на право народу „вимагати взаміну за ту свободу більшої бизнесменської відповідальности у відношенні до добра країни" Як ствердив Президент — внаслідок підвишки цін на сталь, держава мусітиме заплатити за самі лише вироби оборонного значення на більйон долярів більше, аніж заплянoвано. Крім того, подорожчають авта, доми, машини, прилади, піде вгору спіраля цін і платень, зросте загроза інфляції і зменшиться купівельна здібність доляра.

Це й могло бути головною причиною обурення Президента і публічної опінії проти рішення сталевої індустрії щодо збільшення цін та причиною започаткованого уже судового слідства і вгляду в цю справу. Очевидно, що власники і керівники сталевої індустрії можуть мати свої поважні причини до свого рішення. Між цими причинами називається конкуренцію інших індустрій дома і за кордоном та необхідність поліпшити в такій конкуренції продукцію новим фабричним устаткуванням, що вимагає нового вкладу капіталів, говориться також про відставання дотеперішнього збільшування цін на сталь у порівнянні із збільшуванням заробітньої платні та дальших вимог робітників і подібне.

Проте, жадна з цих причин не виглядає на досить переконливу, щоб виправдати те, що сталося. І тому більшість публічної опінії апробує виступ та акцію уряду, хоч і з деякими застереженнями. Зокрема звертається увагу на гостроту виступу Президента, що в цій ділянці не має прецеденту. На виступ і ствердження президента Кеннеді відповів на пресовій конференції в четвер 12-го квітня в Ню Йорку голова сталевої корпорації Роджер Блоф, заявивши, що саме сталеву індустрію, із її 325.000 акціонерів та її відношенням до робітників і національних потреб можна б вважати за зразок „народнього капіталізму". Тим не менше рішення керівників сталевої індустрії, що могло б легко захитати економічним балянсом країни та викликати болючі наслідки для всієї економіки, таки є безвідповідальне без уваги на те, якими іншими мотивами воно могло б бути подиктоване. І тому виступ Президента та акцію уряду можна лише привітати.

Торгівля невільниками

Суд над 1.179 полоненими учасниками минулорічної інвазії на Кубу, що відбувся в перших дня квітня ц. р. за закритими дверми в Гавані, і винесений у цьому процесі вирок — по 30 років тюрми для кожного з учасників водночас із офіційною пропозицією звільнити їх за 62 мільйони долярів, — залишиться в історії 20-го століття однією з найбільш ганебних і відразливих сторінок.

Увесь процес, проведений над 12 сотками полонених протягом чотирьох днів у відсутності їхніх родин і представників чужоземної преси, все їхнє рефероване кубинською пресою нібито каяття — були суцільною пародією на судівництво, вже хоч би тому, що підсудні не мали можливости боронити себе індивідуально, а за них говорили і за них признавалися та каялися вибрані кастрівськими урядовцями „репрезентанти". Такою самою пародією був і вирок, проголошений для морального тортурування підсудних під вигуки кастрівської вулиці і призначених Кастром військових „прокураторів", які домагалися кари смерти для всіх 1.179 полонених. Засуджено їх, не беручи до уваги важкохворих і поранених, ступеня їх „вини" і їхньої ролі в інвазії — гуртом, кожного на три десятки років в'язниці. Обставини і спосіб „доказового поступування" і проголошення вироку свідчать, що увесь цей нібито судовий процес був заздалегідь запланованою політичною демонстрацією для осягнення потрібних кастрівському режимові цілей.

Справжню мету процесу розкрив Кастро, проголошуючи водночас із судовим вироком пропозицію звільнити негайно всіх засуджених включно з їх командувачами, як тільки складуть визначений за них уже індивідуально окуп — від 25.000 до 50.000 долярів за кожного з рядових 955 учасників інвазії, по 100.000 за кожного із 221 офіцерів і по 500.000 долярів за кожного з трьох провідників. Ставлячи таку „оферту", Кастро сам таки заперечив законність переведеного процесу і підтвердив, що йому і його соратникам не йде про покарання нібито винних у зраді батьківщини полонених, а про здобуття потрібних до зарізу грошових засобів. Іншими словами, цілий процес і Кастрова оферта була тільки засобом для шантажування родин кубинських повстанців і в дальшому теж і ЗДА.

Встановлений Кастром окуп в сумі $62.000,000 є повторенням його ж „оферти" з травня минулого року виміняти полонених учасників інвазії за 500 тракторів, з тією різницею, що тепер Кастро підвищив в три рази вимагану ним рівновартість тих тракторів. Як і минулого року, пропозиція Кастра викликала почуття глибокої огиди й обурення в усьому цивілізовану світі. З повною, отже, справедливістю затавровано цю спробу використати трагедію кубинських патріотів і їхнє бажання волі, як торгування невільниками. В історії нелеґальних викупів пропозиція Кастра залишиться найбільш безсоромною, жорстокою, брутальною і ганебною сторінкою. З такою перфідією не аранжували своїх судів і викупів навіть ославлені пірати минулих сторіч.

Крім намагання здобути потрібні йому гроші, з пропозицією Кастра пов'язані й інші не менше ганебні „цілеспрямування". Даючи можливість родинам і друзям засуджених викуплювати їх за такі чи інші суми, Кастро сподівається зламати в них дух спротиву, мораль і солідарність. Водночас із цим Кастро розраховує на те моальне спустошення й озлоблення, що його спричинить і серед засуджених і серед їхніх родин звільнення одних і неможливість викупу багатьох інших. Усе це змушує трактувати гаванський вирок, як справді диявольську затію.

ЯСНА ВІДПОВІДЬ ФРАНЦІЇ

Париж. — Де Ґоль дістав повне потвердження своєї альжирської політики й признання вільної руки у проведення її в життя. Референдум з 8-го квітня ц. р. приніс справді незвичайну перемогу для де Голя. В чому ця незвичайність?

Не треба забувати, що коли в січні минулого року де Ґоль поставив під всенародне голосування справу самовизначення Альжиру, то це була новина, і участь в голосуванні була на 0.97% більша, як 8-го квітня ц. р. Якщо можна чомусь дивуватися, то хіба тому, що цим разом голосувало таки 75% управнених. В неділю 8-го квітня була препогана погода, і це було майже геройство збоку французького міщуха чи селянина йти до школи чи до ратуші голосувати. Тим більше, що всі вважають справу за перерішену.

Ясно, що вони хотіли дати відповідь на атентати ОАС. Голосуючі в 90.95% сказали „так" де Голеві й „ні" атентатчикам. При відомій французькій байдужості до політики це справді дуже високий відсоток. Причиною цьому таки божевільна акція ОАС, яка не може лишати байдужим нікого, а зокрема француза. Коли француз бачить якесь насильство, він завжди протестує, висловлює свою думку. Цього не розуміють ті люди, які, наприклад, домагаються заборони компартії у Франції. Заборонена компартія відразу здобула б прихильників, бо француз завжди готовий стати в обороні покривдженого. Француз, як слов'янин, реагує чуттям більше, ніж розумом.

Вислід голосування матиме великі наслідки в Альжирі. Мусульмани почувають себе ще певніше, бачачи, що французький уряд має всі дані для проведення в життя договору, підписаного в Евіяні. Европейське населення побачить виразно, що нема ніяких підстав сподіватися, що будь-хто заверне колесо історії назад: треба витягати висновки з існуючого стану і або виїздити з Альжиру, або знаходити спосіб співжиття з мусульманами.

Недавно преса принесла інтерву з одним молодим европейцем в Альжирі. Він заявив: „Коли з нашого спротиву нічого не вийде, тоді я обернусь спиною до Франції і стану більшим арабом, як самі араби"... Це голос розпачу, але він каже, що й такий вихід можливий для багатьох крайніх.

І перелім у настроях европейського населення видно щораз виразніше. Ми вже згадували, що поліція почала отримувати численні інформації про ОАС. Ці інформації стосуються вже не тільки складів зброї чи харчів, — населення видає в руки поліції провідників ОАС. Арештовано Деґельдра, шефа боївок ОАС. Його зрадили таки свої ж товариші, дезертири, як і він, але ті дезертири були арештовані на донос европейського населення.

ОАС має моральну підтримку европейського населення Альжиру, яке не хоче зміни стану, але те населення не дуже то рветься до затяжної підпільної боротьби. Зокрема воно не хоче ризикувати власною головою. Боївки в Альжирі складаються переважно з дезертирів, серед яких дуже багато колишніх вояків з Чужинецького Леґіону, тобто... чужинців. Ну, а при французькому шовінізмі на чужинцях далеко не зайдеш. Що роблять чужинці, те не матиме підтримки загалу. І тому найперше падають жертвами доносу Деґельдр, бельґієць, і його німецькі товариші з Леґіону.

Вислід голосування змінить також позицію армії. Армія стала виразно по боці уряду, але могли ще бути в того чи іншого вояка або старшини якісь вагання. Нині тих вагань немає: ОАС це вбивники, яких справа програна — думає кожен. І коли вже тепер військові частини енерґійно борються з ОАС, то завтра вони будуть боротися ще завзятіше, щоб скінчити з тим „базаром", як кажуть вояки, і піти додому.

Повний розгром перших спроб полк. Ґарда створити партизанку ОАС — є цього доказом. Дальші спроби не матимуть успіху.

Міжнародне схвалення висліду референдуму також матиме своє значення. В цьому відношенні несподівано з підмогою прийшов також завзятий ворог Франції — Нассер. Напередодні референдуму він наказав припинити судовий процес проти французьких дипломатів, яким закидали не більше не менше, як організування атентату на голову єгипетської держави. Але не лише припинити процес, але й звільнити всіх підсудних. І вони вже прибули до Франції, що стало не малою подією навіть при такій події як референдум.

Ясно, що Нассер зробив це для того, щоб поліпшити відносини з Францією. Альжир, Тунісія, Марокко замирилися з Францією. З нею в добрих відносинах цілий ряд держав Чорної Африки. Тож Нассер не хоче псувати собі відносин з тими державами в ім'я старого спору. Франція тепер вимагатиме повернення сконфіскованих Єгиптом мастків і капіталів. Буде завзятий торг, але для будь-якого висліду відкрилися двері, що досі були закриті на сім замків, а найбільшим замком був процес, що його Нассер припинив.

Де Ґоль, як кажуть, отримав вітер у вітрила. Він славно починає останній етап своєї кар'єри. Альжирська справа буде полагоджена десь за півроку. Тоді йому лишатиметься ще питання системи державного устрою, яка забезпечила б стабільність правління. Це не буде легко осягнути. Адже треба буде зламати закорінені звички. Але з розв'язаними руками, на певній підставі народного довір'я, він зможе зробити багато. Бодай закласти міцні основи для майбутнього, в якому ті звички будуть ламатися. Уже без нього.

О. Д-вич

ПРОЩАЛЬНО КУВАЛИ ЗОЗУЛІ...

Прощально кували зозулі
В далеких плавнях...
О. Гончар

Прощально кували зозулі —
Які це тужливі слова!
Кують у них весни минулі,
Шепоче прив'яла трава.

Ті лози, що нам шелестіли
Колишньої тої весни,
Ті руки, що цвітом біліли, —
Де нині, де нині вони?

І де голоси, що співали,
Де сльози, що в щасті
лились?..
...Прощально зозулі кували
У плавнях далеких колись.

МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ

КУДИ ЙДЕ КОМУНІЗМ

Під сучасну пору комунізм є, безперечно, на вершку своїх досягнень. Він опанував держави і народи, що становлять майже третину населення землі, він переміг — при помочі західніх держав — в останній війні і збудував воєнну машину, яка тепер загрожує світові. Які ж дальші пляни світового комунізму, куди простує комуністична стратегія?

Відповіді на це питання можна шукати в двох офіційних документах, що їх виготовили провідники світового комунізму в Москві: в резолюціях з'їзду вісімдесят одної комуністичної партії, що відбувся в листопаді 1960-го року, і в програмі комуністичної партії Совєтського Союзу, опублікованій у липні 1961-го року.

В обох цих документах говориться про світову політику комунізму. Не зважаючи на довжелезність цих документів, суть їх висловлена в двох звернення: до західнього світу — раніше чи пізніше вам судилося поділити долю з комуністичними країнами; і до опозиції всередині комуністичного бльоку — вся ваша боротьба безнадійна, майбутнє перед комунізмом.

Обидва документи написано під диктатом тієї самої політики застрашування, що її вживають комуністи від самого початку своєї аґресії. Але коли приглянутися ближче цим документам, тоді стають перед очима протиріччя, які зовсім не вказують на силу і одностайність комуністичного колоса. Найслабше місце обох документів — це їх відсталість. Ні в одному з них нема розгляду політичної і суспільної ситуації у світі в теперішньому часі. Обидва говорять про майбутнє, але керуються застарілими ідеями й поняттями, не маючи відваги перевести аналізу сучасної ситуації у світі, обидва різняться між собою в засадничих справах. Резолюції з'їзду комуністичних партій говорять про існування соціялістичної системи у світі, а програма комуністичної партії СССР захвалює лише одну країну — Совєтський Союз.

В резолюціях комуністичних партій, наприклад, згадується часто про Китай, вихваляється Китай за його участь у збалянсованні світових сил на користь комунізму, за його великий вплив на народи Азії, Африки і Південної Америки. В програмі комуністичної партії СССР згадано про червоний Китай лише коротким реченням, мовляв, перемога комунізму в тій країні мала велике значення. Це все, що сказано про Китай у довжелезній програмі, яка має понад 50,000 слів.

Не диво, що Китай не присвятив ніякої уваги програмі комуністичної партії СССР, яка говорить про майбутнє комунізму в світі. В Альбанії навіть немає перекладу цієї програми. Вже сама оцінка її в різних комуністичних країнах ставить під сумнів постійне підкреслювання московською пропаґандою єдности комуністичного світу. Що більше, самі автори цієї програми не вірять у єдність комуністичного світу, бо у ній часто говориться про внутрішні розходження, про потребу бути чуйним до внутрішніх і зовнішніх ворожих сил. В програмі покладено сильний натиск на націоналізм, який „не зникає автоматично із встановленням соціялістичної системи", сказано, що внутрішні напруження можуть зрости навіть у тій країні, де побудова соціялізму йде успішно. Те саме говорив Сталін у тридцятих роках, коли старався оправдати нечувану криваву реакцію.

І ще одна слабість комуністичної програми СССР звертає на себе увагу. В ній зовсім не сказано про те, який же буде той комунізм, що його перемогу програма заповідає. Укладачі програми зовсім не зацікавлені в комунізмі, вони зацікавлені лише в совєтському виданні комунізму. І тут треба шукати причин гострих атак на демократичний соціялізм, включно з критикою Нкрумн, Туре, Сукарна. Нова партійна програма Совєтського Союзу проповідує ту саму догму, яку проголошує Москва не від сьогодні, що комунізм в будь-якій країні можна встановити лише за допомогою і на зразок московського комунізму. Не можна побудувати його в окремій країні, в ізоляції від „сім'ї комуністичних країн", чи пак в ізоляції від Москви. В такий спосіб автори програми намагаються затримати монополю за Москвою і виявляють свій страх, що ця монополія може бути у Москви відібрана. Нинішня ситуація у світі доказує, що цей страх недаремний. Про Юґославію в цій програмі говориться так двозначно, що годі зрозуміти, чи Москва вважає її за справжню соціялістичну країну.

Справа монополії на комунізм — це Ахіллова п'ята програми, а з нею і червоної Москви. Як створити сильний і здисциплінований бльок комуністичних держав з центром у Москві — ось головна проблема останньої програми КПСС. Зрозуміла річ, відкритої відповіді на це питання в програмі нема. В резолюціях комуністичних партій сказано про „перехід до соціялізму окремих держав в залежності від конкретних історичних умов". Але нічого не сказано про те, як комунізм опанує світ, які будуть стратеґічні потягнення, щоб здійснити перехід держав усього світу до комунізму. Виглядає, що укладачі програми вірять у якийсь фаталізм, що у випадку доґматичної доктрини, якою є большевизм, не далеке від правди.

Велику увагу приділяє ця програма колоніяльним народам. Алеж відомо, як виглядає у практиці „підтримка визвольних змагань колоніяльних народів проти імперіялізму": большевики не допомагають їм визволитись, але підсилюють одні групи проти других, щоб викликати внутрішні заворушення саме у тих народів, які отримали незалежність. Це — один із родів зброї, що її застосовують большевики з арсеналу, в якому підривна робота, інфільтрація, шпигунство, терор та психологічна війна — давно відомі й практиковані методи.

Нова комуністична програма СССР в однаковій мірі призначена і для внутрішнього світу, і для зовнішнього. Після останньої війни, після поширення контактів із вільним світом, населення СССР виявило надію на лібералізацію совєтської системи. Хрущов провів реформу судівництва, трансформував НКВД, зробив дещо в напрямі децентралізації, і могло здаватися, що він таки плянує лібералізацію. Але програма не заповідає ніякої лібералізації. Що більше, провокації в Берліні, нові проби з водневою зброєю і т. д. — все це вказує, що совєтський уряд вживає тих самих випробуваних методів, щоб

(Продовження на 3-ій стор.)

„Знатні доярки"

У колгоспі „Дружба" на Одещині сталася велика подія: на молочній фармі колгоспу відкрито профілякторій для попередження професійних нервово - м'язневих захворювань рук доярок. У профілякторії є фізіотерапевтичні апарати, прилади для нагрівання води, а серед інших процедур застосовують тут також масажі. Із цієї вістки з-поза залізної заслони довідуємося, що захворювання доярок — буденна річ, коли треба аж профілякторій відкривати на молочній фармі.

А тих профілякторів по колгоспах дуже й дуже мало.

У „Свободі" з 5-го жовтня 1961-го року один турист з Америки, який відвідав був рідне село, описує свою зустріч з молодою жінкою - дояркою. Розмовляючи з туристом, ця жінка постійно терла свої руки, а коли він її запитав, що в неї з руками, вона заплакала.

Оці дві, на перший погляд, незначні факти розкривають глибоку трагедію десятків тисяч українських жінок і дівчат, доярок на колгоспних і радгоспних фармах.

Їхня праця непосильна: вони мають доглядати й доїти пересічно по 14-20 корів. Щоб упоратися з цією роботою, вони починають її о 3-4-ій годині ранку, а додому приходять о 10-ій годині увечері. До цього всього приходить „соціялістичне змагання", яке вкорочує віку дояркам.

Принцип цього змагання такий самий, як і в інших галузях господарства. Отже, появляється нараз на овиді „маяк" — доярка, яка перевищує норму надою молока. Ця доярка викликає на змагання інші доярки. Ініціятиву її схвалює управа колгоспу, райком, а часом і обком партії, із „знатною дояркою" роблять інтерву, містять її фото в газеті, вона промовляє через радіо.

А тоді вже йде натиск на всіх доярок, щоб „рівнялись в роботі на маяк". Значить, „маяк" є рівночасно батогом, що має підстьобувати інших доярок.

Секрет препарування „маяків" розкрила недавно в пресі одна з доярок. Він дуже простий: групі корів, обслугованих „знатною дояркою", призначається більше кормів, а решта колгоспних корів продукцію молока має „підтягатися" до цієї групи в „соціялістичному змаганні".

Про іншу форму ошуканства з „маяками" подає кореспонденція А. Черниченка п. з. „Ведмежа прислуга", вміщена в „Правді" з 2. 6. 1961 р. Автор пише, що у радгоспі „15-го Жовтня" Переяслав-Хмельницького району на Київщині працює знатна доярка Демиденко. Для неї вибрали найкращі корови із радгоспів „Переяслав", „Дніпро" і „Ленінська іскра" того ж району, і завдяки тому вона одержує високі надої молока, а доярки радгоспів, від яких забрали найкращі корови, мають змагатися з Демиденко за найвищі надої.

В таких випадках управи колгоспів звичайно збільшують дояркам число корів в їх групах, а бідні жінки мусять мовчки тягнути своє ярмо.

В яких тяжких умовинах працюють доярки в Україні свідчить також заява Хрущова на одній із сільськогосподарських нарад. У відповідь на нарікання доярок, які скаржилися на недостачу доїльних апаратів, він сказав, що слід було б голову Держпляну СССР послати на місяць за доярa в колгосп, тоді б він більше дбав про виробництво доїльних апаратів.

абв.

Софія Парфанович

ПОЇЗДКА ДО ЕВРОПИ

(16)

Він — скрізь. Середньовіччя і нові часи вплелися і вросли між мармур святинь і палаців, між каміння цирків і житлових будинків, виросли на руїнах базилік, поглинули акведукти і терми, забрали колони і луки, відвезли пишне каміння для своїх будов, і на руїнах старовини виросло сучасне. Старовинний Рим дивиться на вас з валу Авреліяна, прорізаного чотирнадцятьма брамами, якими модерний рух вливається в центр міста. Мавзолей Авґуста виринув з-під руїн і бур'яну, що поростав його віками, і став предметом оглядин туристів. Поблизу гучного Терміні мури терм Діоклеціяна з повагою глядять на Пяцца Еседра, довкруги якої шаліє гамір наших буднів.

Але ви почали мандрівку по Риму з цього місця і натрапили на сучасний, а потім папський Рим. Нині ви тієї самою дорогою йдете в мандрівку пишно-гордою старовиною. Ви йдете відшукати античний Рим.

Он вія Форі Імперіялі. Біжить вона у стіп Палятину і, як кажуть, немає собі рівної в світі: її ширина 30 метрів, а довжина 900, і побудували її за фашистського режиму, щоб сполучити Пяцца Венеція з Колізеєм, щоб нагадувати італійцям, що вони нащадки римлян, нав'язати безпосередній зв'язок між пихою Риму і прагненням до такої ж пихи фашистської епохи. Ви стоїте спиною до пам'ятника Віктора Емануїла — він не належить до того Риму, що лежить в руїнах праворуч. То Форі Романі, сказати б, місто в місті: площі - торговиці, на яких відбувався різноманітний торг і виміна різними домашніми та привезеними з усього тодішнього світу товарами. На руїнах Табулярію нині резиденція посадника Риму. Там сенатори, „Патрес Конскріпті" відбували свої наради. І святині на честь богів і їхніх нащадків у простій лінії: земних богів-цезарів.

Он місце, де був форум Цезаря, на якому він поставив святиню Венери в подяку богині за перемогу під Акціюм. Форум Траяна — грандіозний. Побудував його Апольодор, нині на ньому костел Марія ді Льорето, але побіч досконало збереглася колона, заввишки 40 метрів, що розказує про виправу того цісаря проти Даків — на вершку її папа Сикст звелів поставити статую св. Петра. Біля колони — руїни базиліки Траяна. Був то будинок, призначений для публічних сходин правлячих чинників і звичайних людей, що хотіли знати, як виконується закони.

Далі форум Авґуста, побудований тим цісарем на згадку про вбивство Цезаря. І далі — Нерви, Веспаніяна і інших. Кожен володар Риму будував такий форум з одною чи другою святинею, з колонами й луками на те, щоб увічнити своє ім'я. Нині з них — уламки, нині один чи другий лук ще розказує своїми різьбами про тріюмф...

Але хай руїни снять свій віковий сон, хай розповідають про давні дії тим, що мають хвилину часу, щоб здержатися перед ними. Перед нами бо славетний Колізей, чи амфітеатр Флявіїв, найбільш промовиста пам'ятка старовинного Риму з часів його величі і на грані упадку.

Ми знайомі з цією величною спорудою: з картин, кіна, з історії. В нашій уяві вона така потужна й досконала, як у фільмах, що зображують часи Нерона і Калігулі часи велетенських ігрищ, де гекатомби невинних свідчили про силу нової релігії і стелили їй шляхи в Середньовіччя. Але ми мусимо призабути амфітеатр, вимощений мармуром, між луками якого безліч патетичних фігур богів і півбогів. Хай сном видаються люди, що, розпалені жадобою жорстоких видовищ, повертають вниз великий палець, засуджуючи на смерть переможеного. Порожня бо й напівзруйнована льожа цезарів, з якої виходив оцей страшний наказ, і спить напівзруйнований оваль Колізею. Величавіють тільки грубі, обдерті з мармуру, товсті стіни, побудовані з масивного каміння. Зуб часу і крови людей пожолобили ступені, що ними публіка спиналася на триповерхові сидження амфітеатру. Зірвані мощення арени показують її підбудову: клітки для диких тварин, вінди, що ними самі жертви підносили виголоднілих хижаків нагору, на змаг з безборонною людиною. Нині на арені простягає рамена дерев'яний хрест, якого там звелів поставити Папа Пій IX, щоб освятити місце масакр перших християн.

Немає й сліду, де стояла колосальна статуя Нерона. Як з'ява у сні, пропливли обличчя цезарів, що влаштовували ігрища: від Тита і Веспасіяна-Флявіїв, через Александра Севера до Нерона і Калігулі, до Гонорія, що в році 400-му нашої ери заборонив ігрища, і до Генриха VII, що подарував цю історичну будівлю Сенатові й Народові Римському.

Входів до Колізею багато — крізь кожен лук. Вдень, коли гаряче сонце заливає лави і арену, гомонять голоси туристів. Публіка, як публіка — більше або менше гамірлива. Але є ще хтось в Колізеї, про кого мусите згадати: це — коти. Короткошерсті, переважно мурі, довгохвості, вони тут живуть споконвіку. Годує їх... поліція. Лежать, простягнувшись на гарячому камінні, сидять, ходять і прозорими, таємничими очима дивляться на людей. Де-не-де мисочка з харчем, папірець із шпаґеті. Врешті, вони вміють собі роздобувати харчі самі — з щурів, мишей і іншої живини. Мають у собі щось з гідности левів і тигрів, що гинули в цих місцях. Так, начеб то в їхніх жовтих очах відвічна пісня голоду, піску й скель сплелася з жадобою крови й м'яса...

Вночі сильні електричні лампи освітлюють амфітеатр. Тиша панує на камінних лавах. Часом лише хтось тиняється поміж ними і десь з горішніх рядів гомонять голоси.

Але тиша тільки всередині. З усіх бо сторін новітнє місто гомонить бурхливим прибоєм. Найрухливіші артерії збігаються тут і схрещуються: вія Форі Імперіялі і вія Клявдія і вія Лябікана і Сан Ґреґоріо. Це дороги до горбів: Палятину, Авентину, Челіо, дороги до Тери Каракаллі, до елеґантних домів на Авентині, вздовж Циркус Максімус і через браму святого Павла в мурі Авреліяна, дорога до ЕУР і до пристані — Остія і на Лідо Ді Рома.

Тож не вгаває скажений прибій довкола Колізею. Безліч авт вибухають і стріляють і трублять кляксонами. Це бо новітній Рим женеться поміж Колізеєм і Циркус Максімус. Женеться назустріч якому завтра!?

Василь Безкоровайний

Сімдесятиліття проф. Осипа Залеського

16-го квітня 1962 року минає професорові Осипові Залеському 70 років. З цієї нагоди хочу пригадати деякі важніші дати з його життя і творчої праці як музиколога й композитора, як також згадати про його суспільно-громадську працю.

Осип Залеський народився 16-го квітня 1892 року в Тростянці Малім в Західній Україні. Середню освіту дістав у гімназії в Золочеві. Вже під час гімназійної науки виказував велике заінтересування до співу і музики, брав участь у шкільному хорі й оркестрі. Початки музичної грамоти дістав в гімназії у проф. Райса, пізнішого професора музикології в Кракові. По скінченні гімназії переїхав до Львова на університет, де студіював природу і музикологію. Дальші студії продовжував на університеті у Відні і доповняв їх з музичних підручників. Будучи студентом львівського університету, був теж учнем Вищого Музичного Інституту ім. Миколи Лисенка, потім львівської Консерваторії, а згодом музичної школи Кайзера в Відні, де закінчив клясу композиції. Крім цього студіював музикологію на университеті у Львові у проф. Хибінського, потім у Відні у професорів Адлера і Валляшека.

Під час першої світової війни був покликаний до служби в австрійській армії, а по розвалі австро - угорської монархії зголосився до служби в українській армії, в якій був приділений до гірської Бригади, а з нею по заломанні фронту перейшов на територію чехо-словацької держави. Згодом вернувся у Галичину, окуповану поляками, і працював як учитель гімназії в Чорткові, Станиславові і Бучачі, а за часів німецької окупації в Ярославі, де був другим диригентом хору „Боян". У Станиславові був основником і директором філії Музичного Інституту ім. М. Лисенка, де викладав теоретичні предмети і вчив гри на флеті. На еміграції вчив у таборових гімназіях в Німеччині (Шляйсгайм, Мюнхен).

Від 1950 року перебуває в ЗДА в Боффало, де від 1955 року є учителем теоретичних предметів в Українськім Музичнім інституті. Від самого початку свого перебування в Боффало, проф. Залеський включився в укр. суспільно-громадське життя. Протягом 10-ти років був головою Укр. Клюбу „Наша Хата", понад 10 років працює в керівних органах УКК — переважно як культ.-осв. референт, від самого початку існування кооперативи „Національний Дім" є членом її Надзірної Ради, або й головою, входить в склад управи пластової оселі „Новий Сокіл", є членом Пласт - прияту, членом комбатантської організації. Увесь час співав у хорі УКК в Боффало, а, як треба було, то й повнив обов'язки диригента. Деякий час співав теж у хорі „Бурлаки". Радо співав і співає під час Богослужень в церкві. Не зважаючи на свій поважний вік, проф. Залеський є дуже активним громадським діячем.

Музична творчість проф. Залеського є доволі різнородна. Пише сольові пісні з фортепіяном, дуети, терцети, жіночі, чоловічі і мішані хори. Із сольоспівів друковані були: „Колискова пісня", „Стою на березі", „Погасло сонце", „Туга". Інші є в рукописах. З дитячих хорів друкованим був твір „Поклін Тобі Тарасе". З чоловічих хорів замітні такі: „Поляглим в бою", „Наш клич", „Ми вернемось", „Крути", „Пісні УСС". Більші твори були написані на мішаний хор з фортепіяном. Тут належать: „Чигирин", „Листопад" (слова Р. Купчинського), „Село" (слова Шевченка). Цей твір „а капелля". На мішаний хор з фортепіяном були написані також і пісні УСС. Згадані твори за виїмком „Чигирина" були виконувані хором Укр. Конгресового Комітету в Боффало, що його провадив покійний д-р Роман Ставничий. З інструментальних творів написав Осип Залеський такі: шість форт. мініятур, п'ять народних пісень, елегію для скрипки, челя і фортепіяну.

Теоретичні праці: „Музичний словник", „Короткий нарис історії української музики", „Загальні основи музики" і „Музичний диктат".

Крім того проф. Залеський написав багато статтей на музичні теми і багато музичних рецензій, які були поміщені в часописах: „Вперед", „Громадська думка", „Гомін України", „Новий шлях", „Свобода" й ін.

Українська громада в Боффало щиро вітає проф. Залеського з нагоди його сімдесятиріччя і бажає багато щасливих і благих років, які Шановний Ювілят міг би використати для дальшої своєї улюбленої праці та для заслуженого відпочинку.

Шевченківські Роковини в Коговз — Трой

Вони були замітні спільним виступом двох громад, а це Коговзу й Трою. 4-го березня зібрались громадяни з обох місцевостей в домівці Українського Американського Горожанського Клюбу, щоб відзначити Роковини Т. Шевченка. Для наших сусідів виглядає дивним, що ми відзначаємо його пам'ять так торжественно. Редактор місцевої газети признався, що заглядав до енциклопедії, щоб переконатись, хто це був Шевченко, заки помістив звідомлення про наше святкування. Мусимо вияснити чужим і своїм, що наше положення було відмінне від положення інших народів. Тарас Шевченко заступив нам усіх провідників і зачав нову еру національного життя.

Концерт зачався виступом дітей зі школи св. Петра й Павла з Коговзу, які говорили про життя Т. Шевченка (Марія Грицков'ян), деклямувала поодиноко й спільно, співали пісні до слів Шевченка, грали на піяні українські пісні (Анна Павлів, Христина Орловскі, Сандра Векей), а Несі Колтко відспівала „Садок вишневий".

В другій частині співав хор з церкви св. Петра й Павла з Коговзу під орудою Петра А. Бачинського. Виконав він „Заповіт", Думи мої і Розрита могила, в супроводі піяна (Оксана Галькевич). П. Леся Воднар виголосила доповідь по-українськи, а п. Іван Суховер, професор англійської мови зі Сієна коледжу говорив по-англійськи про Шевченка як романтичного поета.

Сольові точки виконали п. Анастасія Вербицька й п. Анатоль Вербицький. Гурток дітей зі суботньої школи при церкві Покрови з Трою дав інсценізацію Думи мої, а підготовив її п. Василь Боднар. Концерт закінчено співом національного гимну. Добровільні датки в сумі $99 розділено на три части: одну частину залишено на місцеві потреби, а дві третини вислано на Фонд Будови Пам'ятника від Коговзу й Трою. Головою збірного комітету був п. Роман Галькевич. **М. П.**

Дітройтська Капеля Бандуристок

Дітройтська Капеля Бандуристок, під мистецьким керівництвом Петра Потапенка, розвивається з кожним днем чимраз краще. Від скромних початків (18 членів) Капеля виросла до поважної мистецької одиниці з числом 36 членів, при чому слід підкреслити, що до складу Капелі належать також жінки з давнішої еміграції. Капеля Бандуристок, єдина на терені ЗДА, зискала собі не тільки велике признання української спільноти, але також прихильність американської публіки. Концерти Капелі Бандуристок, крім численних виступів у Дітройті, відбувалися в таких містах: Торонто, Боффало, Рочестер, Шикаґо, Гамілтон, Лондон, Віндзор, Лансінґ, Клівленд і ін. Численні прихильні рецензії з концертів Капелі Бандуристок появилися в „Свободі" та в інших українських часописах. В найближчому часі Капеля Бандуристок виступить 14 квітня ц. р. в Питсбурґу, в Українській Залі при 18-ій вулиці, а в неділі, 15-го квітня ц. р. в Клівленді, в Авдиторії Вищої Школи Лінкольна. Бажаємо Капелі Бандуристок дальших успіхів на згаданих концертах. **(О. М.)**

КУДИ ЙДЕ КОМУНІЗМ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

втоимувати населення в постійному страху: не може бути лібералізації, не може бути добробуту, бо Совєтський Союз у небезпеці, капіталісти загрожують йому.

Не змінивши засадничої лінії політики, Хрушов змінив її словесну інтерпретацію. Він заявив, що диктатура пролетаріяту виконала своє завдання, і тепер Совєтський Союз стає державою всіх громадян. Це, звичайно, слова, за якими ніщо не скривається. В Совєтському Союзі ніколи не було диктатури пролетаріяту, але була і є диктатура комуністичної партії. Група кримінальних горлорізів зуміла використати наявність зубожілого пролетаріяту і запанувала над мільйонами людей.

Нова програма комуністичної партії за фасадою єдности комуністичного світу приховує реальну правду про брак єдности, про непевність і сумніви. З самої програми видно, що в комуністичному світі є різні думки про комунізм, про дороги до комунізму, про остаточну перемогу комунізму. Якщо ці сумніви нуртують серед самих комуністів, тоді які ж сумніви й яке недовір'я охоплюють народи, гноблені комуністичним режимом, народи, які не мають змоги виявити свої думки.

Вся програма комуністичної партії, з її довжелезними уступами і вияснениями, не мала б ніякого значення, якби за нею не стояла сила терору, яка є єдиним атрибутом існування комунізму. **Т.**

З НАШИХ БУДНІВ

УКРАЇНА ВІДІРВАЛАСЬ ВІД СССР

В Старім Краю була помівка: „Ой, біда, бо яйця загинають курей розуму вчити". Те саме мабуть сказали, або подумали, еміґраційні політики старшої ґенерації, коли прочитали в „Свободі" новинку, що наша студентська репрезентація в Ню Йорку „відірвала" Україну від Совєтського Союзу.

От що значить молода кров і свіжа ініціятива! Ні Державному Центрові, ні жадному іншому політичному представництву, включно з УККА, КУК-ом і ПАУК-ом, не прийшла до голови така проста, а майже геніяльна ідея. Старички засідають, радять, сваряться, морочать свої бідні голови над долею Неньки-України, а молоді — розв'язали справу „кайзершнітом!" Два дні сиділи тихо-ша на нарадах, „репрезентували" совєтську Україну, а на третій день встали і на підставі параграфу 17-го конституції СССР сказали старшому братові „Гуд - бай!"

Вправді та ціла „сецесія" відбулась, так сказати, „на - ніби", в характері шкільної вправи чи семінару, але навіть така „чеца народова" нагнала, кажуть, страху деяким нашим „приятелям", що їх маємо в Америці так багато, зокрема в Державному Департаменті. А державний секретар п. Раск відав саме з цього приводу перервав був наради з Громиком і поквапно вернувся до Вашинґтону...

Правда, дехто з наших поважних політиків не похвалює цього акту. „Це — несерйозна справа, дитяча забавка! — кажуть вони. — Ну, відірвались, проголосили незалежність України. — І що з того?" — Цим панам-політикам можна б поставити таке питання: А скільки разів у нашій історії ми відривались не „нагецу", а насправді, збройним чином, зривом, повстанням, — і що з того?.. Може ці наші зриви тому й кінчились невдачами, що їхні творці-ічасники не перейшли в свій час відповідного перевишколу чи семінару, не мали змоги влаштувати такої спроби сецесії, яку затіяли винахідливі наші студенти і студентки на фіктивному форумі Об'єднаних Націй?..

Молодих людей треба похвалити за ініціятиву та винахідливість, що вже зробила редакція „Свободи", а також за політичну виробленість, тобто за те, що на світовому форумі виступили солідно, одним фронтом! А на другий день, після „відірвання" України від Совєтів, уявіть собі, навіть не посварились, не поділилися на партії та не пішли війною брат на брата, чи сестра на сестру. Це теж гідне уваги та похвали, тим паче, що старша ґенерація не дала цим молодим людям багато подібних прикладів до наслідування, — на жаль, треба сказати.

Якраз трапляється нагода показати цій молоді нашу симпатію до неї, дати підтримку її прагненням, ідеалам. В цю суботу, 14-го квітня, Українська Студентська Громада в Ню Йорку влаштовує у Вашинґтон Ірвінґ Гайскул Великий Мистецький Вечір з приводу роздачі грамот першим фундаторам Катедри Українознавства. Буде гарна концертова програма і лише одна, коротка промова, бо наше студентство багато не балакає, а діє! А для щасливців буде нагода здобути прекрасну картину мистця Михайла Мороза, яку він подарував на цю шляхетну ціль. Тож не прогавте доброї оказії!

Ікер

✝

Ділимося сумною вісткою з Українським Громадянством, що дня 11-го квітня 1962 р. помер несподівано в Лондоні

д-р Євген МАЦЯХ

визначний діяч Організації Українських Націоналістів, а в час 17 Олімпійських Ігор директор Українського Олімпійського Бюра в Римі.

Хай чужа земля буде Йому легкою!

УКРАЇНСЬКИЙ ОЛІМПІЙСЬКИЙ РУХ
(Український Світовий Комітет для справ спорту)

✝

З болем повідомляємо, що в Кракові упокоївся в Бозі в дні 22-го березня 1962 року, по довгих і важких терпіннях, на 79-му році життя,

бл. п.

Володимир Сас-Топорович ПОДЛУСЬКИЙ

б. суддя в Мостиськах та радник Окружних Судів у Перемишлі та Ярославі, в'язень Талергофу, польських і большевицьких тюрем, член багатьох релігійних та суспільних Товариств Города Перемишля, був. президент Єпархіяльної Католицької Акції.

Тлінні останки зложено до родинного гробівця в Перемишлі 27-го березня ц. р., при співучасті Духовенства, Представників судівництва, адміністрації та численного Громадянства міста і українських сіл.

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА

буде відправлена

в НЕДІЛЮ, 29-го КВІТНЯ 1962 р.

в год. 10:00 рано

в церкві СВ. ЙОСИФА — при 5000 N. Cumberland Avenue в Шикаго, Ілл.

У глибокому смутку:

МАРІЯ — дружина
Сини — дипл.-інж., мгр. МАРІЯН ВОЛОДИМИР — Шикаго
мгр.-інж. ЮЛІЯН ІВАН — Польща
д-р-мед. ЮРІЙ ЛУКІЯН — Шикаго
з родинами
Брат — о. СТЕПАН — Ню Йорк
Сестра — МАРІЯ СКІБІНСЬКА — Краків
з родинами
Сестрінки — ОЛЕКСАНДРА ПАЛІЙ-НЕЙЛО — Дітройт
мгр. ТЕОДОРА ЛЕВИЦЬКА — Шикаго
д-р СТЕФАНІЯ БАРАНОВСЬКА — Шикаго, з родинами
Швагрові — ОЛЬГА КОЛЕССА — Торонто
СТЕФАНІЯ РОМЕР — Шарльотсвіль, Ва.
з родинами

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА

за спокій душі Дорогого СТРИЙКА

бл. п. Василя ЗАГАЄВИЧА

що відійшов у Вічність дня 8-го березня 1962 року у Маямі, Флорида, проживши 77 років, буде відправлена

в ЧЕТВЕР, дня 19-го КВІТНЯ 1962 року
в год. 7:00 вечора,
в катедрі св. о. МИКОЛАЯ — при Райс і Оклей в Шикаго.

ЯРОСЛАВА ФУРМАНЮК зі Загаєвичів з мужем СТАНИСЛАВОМ і сином ЛЮБОМИРОМ ЦЕПИНСЬКИМ з дружиною
НАДІЯ ЯРЕМОВИЧ зі Загаєвичів з донечкою ВАРВАРКОЮ

Українське Лікарське Т-во Півн. Америки
ВІДДІЛ МЕТРОПОЛІЇ НЮ ЙОРК
повідомляє, що

СХОДИНИ ЧЛЕНІВ

заповіджені на день 21-го КВІТНЯ 1962 р. в НЮАРКУ

— не відбудуться —

Члени будуть своєчасно повідомлені про нову дату сходин.

ЗА УПРАВУ:
д-р Богдан ШЕБУНЧАК, голова — д-р Роман КИСІЛЕВСЬКИЙ, секретар

Зі спорту

ФУТБОЛЬНІ ЗМАГАННЯ УКРАЇНСЬКИХ КЛЮБІВ В НАСТУПНУ НЕДІЛЮ

УСК Ню Йорк — Джермен-Гангеріс Ф. К., змагання за мистецтво „Великої Десятки" Німецько - Американської Футбольної Ліги, відбудуться в неділю 15-го квітня 1962, о год. 3.00 по полудні на грищі УСК в Коледж Пойнті, Н. Й. На цьому ж грищі попередить змагання УСК-у зустріч між Греками та Джуліяною о год. 1.15 по полудні.

„Тризуб" Філядельфія — „Польські Соколи", мистецькі змагання Американської Футбольної Ліги відбудуться в неділю 15-го квітня 1962, о год. 2.30 по полудні, на грищі Айронбанвд Філд при Вілсон Евню в Ніоарку, Н. Дж.

Короткі вістки

● **Наймолодший брат Президента Едвард М. Кеннеді** зрезигнував із становища заступника окружного прокурора тоді, коли формально повідомив про свою кандидатуру на становище сенатора. Едвард Кеннеді брав тільки символічну платню як асистент прокурора в Бостоні — одного доляра річно.

● **Сер Персі Сілліто**, шеф англійської контррозвідки в рр. 1946 до 1953 помер в минулому тижні у Лондоні у віці 73 років. Він тісно співпрацював з американським Еф Бі Ай і в різних критичних хвилинах, особливо після втечі різних видатних дипломатів чи вчених до СССР, прилітав до Вашингтону на наради з шефом Еф Бі Ай Едгаром Гувером.

48 East 7th Street NEW YORK 3, N. Y. Phone: GRamercy 3-1785	263 Market Street NEWARK 2, N. J. Phone: MArket 3-1968
979 S. Broad Street TRENTON, N. J. Phone: EXport 4-8085	3206 Eastern Avenue BALTIMORE 24, Md. Phone: DI 2-2374
4102 Archer Avenue CHICAGO 32, Ill. Phone: FRontier 6-6399	6460 Michigan Avenue DETROIT 10, Mich. Phone: TAshmoo 5-7560
390 West Broadway SO. BOSTON 27, Mass. Phone: ANdrew 8-8764	683 Hudson Avenue ROCHESTER 21, N. Y. Phone: BAker 5-5923
346 Third Avenue PITTSBURGH 22, Pa. Phone: GRant 1-3712	1313 Addison Road CLEVELAND 3, Ohio Phone: UTah 1-0807

